

Resuly-Ekremiň gubrunyň müjewürleri: «Agalar»

Category: Kitapcy,Sözler,Taryhy makalalar

написано kitapcy | 26 января, 2025

Resuly-Ekremiň gubrunyň müjewürleri: "Agalar" RESULY-EKREMIŇ GUBRUNYŇ MÜJEWÜRLERI: «AGALAR»... KYSSALARY BIR DÜÝŞ BILEN BAŞLAP, BIR FETWA BILEN SOÑLANDY

kitapcy.ru

Hebeşistandan, Türkiýeden, Buharadan geldiler. Olaryň kyssasy şindizem eşdenleri haýrana goýýar.

Harameýni-Şerifeýn agalarynyň 800 ýyldan gowrak wagt öň 1161-nji ýylda (hijri 557) musulman hökümdaryň düýsi bilen başlanan kyssasy 1979-njy ýylda bir yslam alymy tarapyndan soñlandyryldy we şeýlelikde Harameýni-Şerifeýne yüzlerçe ýyllap hyzmat eden jemgyýetiň sözleridir süýji ýatlamalaryndan doly sahypa düýrülip zyňyldy.

Mekge-Minedede «harem agalary» diýip bir zat eşitseňiz, olar Mesjidi-Haramyň we Mesjidi-Nebewiniň hyzmatyny edýän hem-de «hadym edilen» (biçilen) kişilerden ybarat bir jemgyýetiň gürrüňi gidýär.

Bulary egin-eşiklerinden we edýän işlerinden tanap bolýar we togap edilýän ýeriň howlusynda ýa-da mesjidiň käbir sütüniniň ýanynda durarlardy.

Beýleki bir bölegi-de Pygamberimiziň (s.a.w) ýaşan otagyny arassalaýar, ak eşik we saryk geýip, aýratyn manysy bolan guşak dakynyp, jumga hutbasyny okamak üçin münbere ýonelen ymama ýoldaşlyk edýär.

Käbirleri olary «et-tawaṣīye», ýagny, «hadym» diýip atlandyrardy. Häzir gözden ýitdiler. Kyssalary-da 45 ýyl öñ kem-kemden soñlanmaga başlady.

• Pygamberimiziň göwresini ogurlamaga edilen synanşy磕

Taryhy çeşmelere we Ümmül-Kura uniwersitetinde akademik Seher Dadanyň, «Halijiýe» telekanalynda kärdeşi Abdylla el-Müdeýfer bilen harem agalarynyň taryhy hakda aýdanlaryna görä, «harem agalary» pikiri 1174-nji ýylda aradan çykan Sultan Nureddin Zeññiniň döwründe Hezreti Muhammediň mübärek bedenini ogurlamaga edilen synanşykdan soñ orta atyldy.

Rowaýata görä Nureddin Türkmen düýsünde Pygamberimizi (s.a.w) görýär, Ol sultana iki sany saryýagyz çypar adamy görkezip, «Meni şu iki adamdan halas et» diýipdir.

Ol bir gjäniň dowamında şol bir düýsi üç gezek görýär. Mundan soñ ukusyndan açylyp, kazylary çagyryar.

Kazylar oňa Medine-Münnewwere gitmegi maslahat berýär. Ol gidende medineliler üçin dürli-dümen sowgatlary alyp barypdyr, adamlary üýüşüripdir, olara getiren sowgatlaryny paýlapdyr, emma düýsünde gören iki adama gözü düşmändir. «Sadaka alman galan barmy?» diýip soranda, «ýok» diýdiler. Olara gowja pikirlenmegi aýdanda, adamlar Andalus (Ispaniýa) halkyndan bolup, Medinä velen we pygamberimiziň (s.a.w) gubruna goňşy barjamly we dindar iki adamyň bardygyny aýtdylar.

Zeññi ol ikisiniň getirilmegini buýurdy. Olary gören badyna düýsündäki adamlardygyny bildi. Olara nirden gelendiklerini soranda «Magryp ýurdundan gelen hajylar» diýip jogap berdiler. Ol myhmanlaryň bolýan ýerine gidip barlap görende, puldan we kitapdan başga zat tapmady. Emma palasy galdyranda pygamberiň ýatan ýerine tarap gazylyp başlan köwegini üstünden bardy.

Ol iki adam pygamberimiiziň (s.a.w) mübärek göwresini ogurlamak maksady bilen haçparazlar tarapyndan (haçly ýörişler wagtynda) ugradylypdy.

Nureddin Zeññi hiç kim Pygamberiň (s.a.w) gubruna el ýetirmäge het edip bilmesin diýip, mübärek guburyň daş-töweregine cukur gazdyryp, galyň gurşun diwaryny guýmagy buýurdy.

Ýanyndakylar oňa guburyň başyna müjewür goýmagy teklip edende, ol «Menden öň hiç kimiň etmedik zadyny nädip edeýin?» diýdi. Ýöne ol soň Mesjidi-Nebewä müjewür we hyzmatçy edip 12 sany hadym ugratdy. Soň-soňlar bu däbe öwrüldi we çalşyp duran hökümdarlar bu däbi dowam etdirdi.

• **Düzungleşdiren Selahaddin**

Dadanyň habar bermegine görä, Selahaddin Eýýuby döwründe Mesjidi-Nebewidäki agalaryň wezipesi düzgünleşdirilip, aýlyk hak-heşdek bellenenden soň sany 24-e ýetirildi.

1176-nyý ýylda Medine-Münewwerdäki agalaryň sany 120-den kemeldildi. Häzir olaryň bary-ýogy alty sanysy bar, bularyň üçüsü Medine-Münewwerde, beýleki üçüsü-de Mekge-Mükerremde. Hemmesi togsan ýaşdan geçen we indi hiç iş edenoklar.

Dadanyň habar bermegine görä, ilkibaşlarda Kurany-Kerimi ýat tutmak we birkemsiz ybadat etmek ýaly şertler bolupdyr.

Emma soňabaka bular şeýle bir azaldy welin, osmanly döwründe jahylyýet bilimden rüstem geldi we şertler agalaryň çalşygy, gije nobatçylyga durmak ýaly ýonekeý düzungülerden ybarat boldy.

Dada aga kultunyň ilki sultanlaryň köşgünde aýallara ýoldaşlyk etmek üçin ýola goýlandygyny, has soňra hyzmat etmek üçin Haremeýn-Şerifeýne geçendigini aýdýar.

• **Biçilendigine anyk göz ýetirilmegi**

Saud dinastiýasy döwründe agalar döwleti esaslandyryjy patyşa Abdyleziziň ünsüne düşdi. Patyşa agalar gullugyny öñküligine galdyrmak üçin perman çykardy.

Has soňra hijri 1335-nji ýylda Şura Mejlisи 42 maddalyk «Haremeýn agalary hakyndaky düzungünamasyny tassyklady we bu düzungünama agalaryň ähli içerkى işlerinde gollanma öwrüldi.

Agalar jemgyýetine degişli ähli jikme-jiklikleriň yzyny yzarlaýan kitap ýazan Dada agalaryň saudlar ýaly aýratyn sylag-hormata eýedigini aýdýar.

Agalaryň şeýhi we iki şaýat tarapyndan biçilendigine anyk göz ýetirilenden soň olara raýatlyk berilýär we agalar gullugyna

kabul edýän resminamalar Haj we umra ministrligine ugradylýar. 1979-njy ýyldan (hijri 1399-njy ýyl) bäri Haremeýne aga bellenmedi. Galyberse-de, şol ýeriň müftüsü Şeýh Abdyleziz bin Bazyň gulagyna Hebeşisran ýaly yslam ýurtlaryndaky halkyň çagalaryny Haremeýne aldyrmak üçin hadym etdirýändigi (biçdirýändigi) barada habarlar eşidildi.

Onuň fetwasyna görä, beýtmegiň özi adam mertebesini kemsidýän hereketdigi üçin yslamda ýok zatdy. Şonuň üçin ol patyşa Fahd bin Abdylezize telegramma ugradyp, şeýle zadyň ýatyrylmagyny we täze agalaryň gelmegini togtatmagy talap etdi.

Agalara pygamberiň otagy bilen münberiň açary tabşyrylýar. Käbäniň açaryna bolsa Käbäniň garawullary jogapkär. Bu garawullara arassاقыlyk, düzgün-tertip, tüsseletme we beýleki işlerden ybarat kyrka yolaý ýumuş tabşyrylardy.

• Hemme milletden bar

Saud dinastiýasy döwründe olaryň wezipe borju patyşany we onuň ýanyndaky topar bilen daşary ýurtly resmi delegasiýalary Mesjidi-Nebewidäki Babüssalamda garşylamak we olary Rawzaýy-Şerife äkitmek, Mesjidi-Haramda patyşa Abdyleziz gapysyndan togap edilýän ýere çenli olara ýoldaşlyk etmek we zemzem suwuny içirmekden ybarat ýagdaýa geldi. Nepaga çykylýança-da şeýle dowam edýär.

Ýogsam bolmasa, şumatky arassاقыlyk işleri boýunça firmalaryň Harameýnde edýän işleriniň köpüsini şolar edýärdi.

Hebeşistan (Efiopiýa), Sudan, Buhara (Özbegistan), Malaýziýa ýaly dürlü ýurtlardan we milletlerden bolsalarım, aýratyn hormata eýediler

Häkim bilen bile oturşyp-turuşýardylar, Haremeýn-Şerifeýne hyzmat edýändikleri üçin hajylar olaryň elini öpýär, saud patyşalary bilen görüşmekleri üçin olaryň adyna resmi saparlar gurnalýardı.

Hadym bolmak bir hatarda birnäçesi geçen asyrlarda dul galan ýa-da aýrylyşan aýallara öýlenip, ol aýallaryň çagalaryny ekläp-saklap ulaldypdyr we olar bilen maşgala bolup ýaşapdyr. Aşa baýdyklary bu babatda olaryň işini hasam aňsatlaşdırýardı.

Galyberse-de, nijeme asyrdan bări şindizem goralyp saklanýan fondlary bar we bu fondlar olara ummasyz uly möçberde girdeji getirýär. Olaryň Mekge-Medinedäki baýlygy ýüz millionlarça dollara barabardygy çak edilýär.

Saud Akademiýasynyň resmi çeşmelere salgylanyp berýän habaryna görä, gürrüňi gidýän fondlaryň girdejisi agalar aradan çykandan soñ ýylда ýüz millionlarça dollar dolanşygy bolan Haremeýn-Şerifeýniň hasabyna geçiriler.

Nejla REŞAD.

Penşenbe 13.04.2023 ý. Taryhy makalalar